

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กพร้อมกับ
แนวคิดโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON THE PHILOSOPHY
FOR CHILDREN APPROACH AND YONISO MANASIKARA CONCEPT TO ENHANCE
CRITICAL THINKING FOR GRADE 6 STUDENTS

ศุภฤกษ์ อรรคชาติ*, ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์, ประยูร บุญใช้

Suparoek Akkachat*, Bhumbhong Jomhongbhibhat, Prayoon Boonchai

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อุบลราชธานี ประเทศไทย

Faculty of Education, Ubonratchathani Rajabhat University, Ubonratchathani, Thailand

*Corresponding author E-mail: suparoek.joe@gmail.com

*Tel: 096-552-4758

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนการสอน 2) เพื่อพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอน และ 3) เพื่อประเมินและปรับปรุงแบบแผนการเรียนการสอน ดังกล่าว เป็นการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 267 คน และครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 280 คน ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบฯ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 5 คน และระยะที่ 3 ประเมินและปรับปรุงรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และแบบประเมินรูปแบบฯ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.25$, S.D. = 0.04) ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.15) และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.07) 2) รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น คือ SUPAROEK MODEL ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 8 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 Setup ขั้นที่ 2 Understanding ขั้นที่ 3 Practice ขั้นที่ 4 Application ขั้นที่ 5 Reflection ขั้นที่ 6 Observation ขั้นที่ 7 Evaluation และขั้นที่ 8 Knowledge Sharing และ 5) การวัดผลและประเมินผล และ 3) ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.10)

คำสำคัญ: แบบแผนการเรียนการสอน, แนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก, โยนิโสมนสิการ, ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

This research aimed to: 1) Study the conditions, problems, and guidelines for instructional management, 2) Develop an instructional model, and 3) Evaluate and improve the aforementioned instructional model. This is a three-phase research and development study, as follows: Phase 1 studied the conditions, problems, and guidelines for instructional management. The sample group consisted of 267 school administrators and 280 teachers teaching Student Development Activities for Grade 6 students. Phase 2 developed the model. The target group consisted of 5 experts who examined the quality of the research instruments. Phase 3 evaluated and improved the model, with 5 experts serving as evaluators. The research instruments used were a questionnaire on the conditions, problems, and guidelines for instructional management, and a model evaluation form. The statistics employed were percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that: 1) Overall, the condition of instructional management was at the lowest level ($\bar{X} = 1.25$, S.D. = 0.04), problems in instructional management were at the highest level ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.15), and guidelines for organizing instructional activities were at the highest level ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.07); 2) The developed model, named the SUPAROEK MODEL, comprised 5 components: 1) Principles, 2) Objectives, 3) Content, 4) Instructional Activities consisting of 8 steps - Step 1: Setup, Step 2: Understanding, Step 3: Practice, Step 4: Application, Step 5: Reflection, Step 6: Observation, Step 7: Evaluation, and Step 8: Knowledge Sharing - and 5) Measurement and Evaluation; and 3) The results of the expert evaluation of the model indicated that the developed model had overall appropriateness at the highest level ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.10).

Keywords: Instructional Model, Philosophy for Children, Yonisomanasikara, Critical Thinking

บทนำ

ยุคศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน มนุษย์จึงต้องอาศัยการคิดและการเรียนรู้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความฉลาดและทักษะที่จำเป็นในยุคข้อมูลข่าวสาร (สรปัญญาสุข สุขกรินทร์, 2560) การจัดการศึกษาของไทยมุ่งพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม โดยเน้นให้ผู้เรียนคิดรอบคอบ คิดลึก คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ดังที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนและทักษะในศตวรรษที่ 21 บทความนี้จึงนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา โดยทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาในการนำไปประยุกต์ใช้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กสอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเชื่อว่าเด็กมีความคิดเป็นของตนเองและสามารถคิดอย่างเป็นเหตุผล ผ่านการซักจูงให้เกิดกระบวนการคิดด้วยประเด็นที่น่าสนใจจากเรื่องราวในชีวิต (Makaiau, A. S. & Miller, C., 2012) และสถานการณ์ในชีวิต (Matthews, G. B., 2005) ประกอบกับหลักโยนิโสมนสิการ ซึ่งหมายถึงการคิดโดยอุบายอันแยบคาย มีสติไตร่ตรองอย่างรอบด้านและมีเหตุผล

สมบูรณ์ จึงเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้นักเรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2560)

ข้อมูลเชิงประจักษ์ระดับประเทศสะท้อนปัญหาด้านความสามารถในการคิดของผู้เรียนอย่างชัดเจน โดยผล PISA 2022 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่าน 379 คณิตศาสตร์ 394 และวิทยาศาสตร์ 409 คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ทุกด้าน โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า ผู้เรียนยังขาดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ครูขาดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดเชิงลึก และยังไม่มีการวิจัยที่ผสมผสานแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กกับโยนิโสมนสิการอย่างเป็นระบบ นักเรียนมักเชื่อข้อมูลโดยขาดการไตร่ตรองและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบท เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนที่ 1 คือ ศึกษาและวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 คือ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากร ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 869 คน และครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,023 คน รวม 1,892 คน กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร 267 คน และครู 280 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามเรื่อง สภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแบบสอบถามแล้วปรับปรุง จากนั้นผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ได้ค่าเฉลี่ย 0.78 จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างและประสานผู้เชี่ยวชาญในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถาม จากข้อมูลที่ได้รับจากประเด็นสอบถาม และข้อมูลจากประเด็นเพิ่มเติมที่ผู้ให้การสอบถาม เสนอเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนการสอน ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบกับเกณฑ์ IOC

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับความคิดเห็นระดับมากขึ้นไป มาเป็นข้อมูลในการยกร่างรูปแบบ และสังเคราะห์เอกสารองค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านปรัชญาและพระพุทธศาสนา จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขาที่เกี่ยวข้อง หรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือมีประสบการณ์ในด้านที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อที่เสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบรูปแบบการเรียนการสอน และแบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล และความเหมาะสมของประเด็นกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล ติดต่อเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์กับผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลความถูกต้องของรูปแบบการเรียนการสอน และแบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน จากข้อมูลที่ได้รับและข้อมูลจากประเด็นเพิ่มเติม

ระยะที่ 3 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการเพื่อนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินรูปแบบ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือกเช่นเดียวกับการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในระยะที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 ส่งรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กพร้อมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 3 ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กพร้อมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กพร้อมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับสมบูรณ์ เพื่อเผยแพร่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กพร้อมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อที่เสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอนฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล และความเหมาะสมของประเด็นกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข จากนั้นตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการตรวจสอบ พบว่า แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอนมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (0.50 ขึ้นไป) ทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนฯ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากที่ได้รับจากการประเมินรูปแบบการเรียนการสอน และข้อมูลจากประเด็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ

สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบกับเกณฑ์ การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมของข้อคำถาม การประเมินและวัตถุประสงค์ของการประเมินเชิงคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน โดยการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสมของประเด็นในการวิเคราะห์เอกสารตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กพร้อมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน ปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.25$,

S.D. = 0.04) ปัญหาการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.15) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.07)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการจัดการเรียนการสอน รวมทุกด้าน

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน	1.20	0.39	น้อยที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	1.40	0.22	น้อยที่สุด
3. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้	1.20	0.14	น้อยที่สุด
4. ด้านการวัดผลประเมินผล	1.21	0.08	น้อยที่สุด
รวม	1.25	0.04	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 1.25, S.D. = 0.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 1.40, S.D. = 0.22) อยู่ในระดับน้อยที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X}$ = 1.21, S.D. = 0.08) อยู่ในระดับน้อยที่สุด ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 1.20, S.D. = 0.39) อยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนข้อที่ได้คะแนนต่ำสุด คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 1.20, S.D. = 0.14) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการจัดการเรียนการสอน รวมทุกด้าน

ปัญหาการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน	4.57	0.12	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.71	0.15	มากที่สุด
3. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้	4.57	0.36	มากที่สุด
4. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.62	0.43	มากที่สุด
รวม	4.62	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.15) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.43) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.36) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.12) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวทางการจัดการเรียนการสอนรวมทุกด้าน

แนวทางการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน	4.59	0.13	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.55	0.14	มากที่สุด
3. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้	4.40	0.07	มาก
4. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.64	0.19	มากที่สุด
รวม	4.54	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.19) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.13) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.14) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.07) อยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 หลักการ ประกอบด้วย

2.1.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียน คิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น และพิจารณาเหตุ และผลของเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

2.1.2 เน้นการผสมผสานแนวคิดทั้งสองจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนผ่านกระบวนการถาม - ตอบ การวิเคราะห์ และการสะท้อนความคิดในสถานการณ์ที่หลากหลาย

2.2 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

2.2.1 เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้สอดคล้องกับบริบท ของผู้เรียน

2.2.2 เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการนำแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กและแนวคิด โยนิโสมนสิการมาใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจในชีวิตประจำวัน

2.3 เนื้อหา ประกอบด้วย

2.3.1 สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 Setup การตั้งคำถามเตรียมการ ก่อนเริ่มกิจกรรม ขั้นที่ 2 Understanding การทำความเข้าใจ การสร้างความเข้าใจในหัวข้อที่ต้องการสอน ขั้นที่ 3 Practice การฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและทดลองสิ่งที่ได้เรียนรู้ ขั้นที่ 4 Application การประยุกต์ใช้ ผู้เรียน ใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาในสถานการณ์จริง ขั้นที่ 5 Reflection การสะท้อนผลถึงประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 6 Observation การสังเกต การสังเกตพฤติกรรมและผลลัพธ์ของผู้เรียนระหว่างกิจกรรม 7) ขั้นที่ 7 Evaluation การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ ขั้นที่ 8 Knowledge Sharing การแบ่งปันความรู้ การให้โอกาสผู้เรียน แบ่งปันสิ่งที่เรียนรู้กับผู้อื่น ทั้งนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 8 ขั้น มีความเชื่อมโยงกับแนวคิดทั้งสองที่เป็นฐาน ของรูปแบบ กล่าวคือ ขั้นที่ 1 - 2 (Setup และ Understanding) นำหลักการกระตุ้นการคิดด้วยประเด็นปัญหา เชิงปรัชญาจากสถานการณ์ในชีวิตจริงตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กมาใช้ในการเตรียมความพร้อมและสร้าง ความเข้าใจของผู้เรียน ขั้นที่ 3 - 4 (Practice และ Application) โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการสืบสอบ (Community of Inquiry) การตั้งคำถาม และการอภิปรายอย่างมีเหตุผลตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ร่วมกับ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ และวิธีคิดแบบอริยสัจ (คิดแบบแก้ปัญหา) ขั้นที่ 5 - 6 (Reflection และ Observation) เน้นการสะท้อนคิดของผู้เรียนและการพิจารณา ไตร่ตรองในใจโดยแยกคายอย่างมีสติตามหลักโยนิโสมนสิการ และขั้นที่ 7 - 8 (Evaluation และ Knowledge Sharing) เน้นการประเมินกระบวนการคิดของตนเองและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนแห่งการสืบสอบ

2.5 การวัดผลและการประเมินผล ประกอบด้วย

การประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ การประเมินจากการสังเกต การประเมินผ่านกิจกรรมกลุ่ม การสะท้อนผลการเรียนรู้

3. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คุณภาพของรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.10) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน รวมทุกองค์ประกอบ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ความเป็นมาของรูปแบบ			
1.1 อธิบายสภาพปัญหาและความจำเป็นได้อย่างชัดเจน	4.40	0.54	มาก
1.2 เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนระดับประถมศึกษา	4.60	0.54	มากที่สุด
2. แนวคิดที่ใช้เป็นฐานของรูปแบบ			
2.1 มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กระดับชั้น ป. 6	4.80	0.44	มากที่สุด
2.2 เชื่อมโยงระหว่าง “ปรัชญาสำหรับเด็ก” และ “โยนิโสมนสิการ” อย่างมีเหตุผล	4.60	0.54	มากที่สุด
3. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ			
3.1 องค์ประกอบมีความครอบคลุมและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์	4.40	0.54	มาก
3.2 ความเชื่อมโยงของแต่ละองค์ประกอบ	4.80	0.44	มากที่สุด
4. องค์ประกอบของรูปแบบ			
4.1 หลักการ ชัดเจนและเหมาะสมกับแนวคิด	4.40	0.54	มาก
4.2 วัตถุประสงค์ เจาะจงความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.60	0.54	มากที่สุด
4.3 เนื้อหา เหมาะสมกับวัย และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.80	0.44	มากที่สุด
4.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักการปรัชญาสำหรับเด็ก และโยนิโสมนสิการ	4.40	0.54	มาก
4.5 กระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.40	0.54	มาก
4.6 มีการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน	4.60	0.54	มากที่สุด
4.7 มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ AI	4.80	0.44	มากที่สุด
4.8 การวัดผลและประเมินผล ใช้เครื่องมือที่สอดคล้องกับเป้าหมาย	4.20	0.44	มาก
5. การวัดผลประเมินผล			
5.1 เครื่องมือวัดเหมาะสมกับพฤติกรรมพึงประสงค์	4.60	0.54	มากที่สุด
5.2 ความเป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.60	0.54	มากที่สุด
5.3 การวิเคราะห์ผลสะท้อนถึงความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.80	0.44	มากที่สุด
รวม	4.57	0.10	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.10) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ความเชื่อมโยงของแต่ละองค์ประกอบ ความเหมาะสมของเนื้อหา และการนำเทคโนโลยีมาใช้ ($\bar{X} = 4.80$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวัดผลและประเมินผลใช้เครื่องมือที่สอดคล้องกับเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.20$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ผลการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนฯ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ปรับปรุง

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน ปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.25$, S.D. = 0.04) สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานหรือเป้าหมายที่ควรจะเป็น ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดกิจกรรม การใช้สื่อการเรียนรู้ หรือการสนับสนุนผู้เรียน ซึ่งอาจมีสาเหตุจากข้อจำกัดของโรงเรียน สำหรับปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.15) แสดงให้เห็นว่า ครูยังประสบอุปสรรคบางประการ อาทิ ข้อจำกัดด้านเวลาเรียน ปริมาณเนื้อหาที่ต้องสอน การขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีสนับสนุน รวมถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนด้านพื้นฐานความรู้และทักษะการคิด ในส่วนของแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.07) แสดงสะท้อนว่า ครูมีความตระหนักและมีความตั้งใจปรับใช้วิธีการหรือรูปแบบกิจกรรมใหม่ ๆ ที่เอื้อต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น การใช้คำถามปลายเปิด การอภิปรายกลุ่ม การเรียนรู้แบบโครงงาน และการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผู้บริหารและครูมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก การคิดวิเคราะห์ และการใช้สื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียน แนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ ที่เชื่อว่าผู้เรียนควรได้รับการฝึกคิด วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลอย่างมีระบบ ผ่านการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อสร้างทักษะการคิดที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธพงษ์ ศิริสุวรรณ และคณะ ที่กล่าวว่า ปัจจุบันครูต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้

ของนักเรียนเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อตัวนักเรียนอย่างแท้จริง มุ่งไปที่ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เน้นกระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยมีประเด็นคำถามอยากรู้เป็นตัวกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้อยากเรียน ที่จะนำไปสู่การกระตือรือร้นที่จะสืบค้น รวบรวมความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อสมมติฐานคำตอบที่คุ้นเคย สร้างขั้นตอนและกระบวนการตามการอ้างอิงของทฤษฎีความรู้และพิสูจน์สมมติฐานคำตอบ สรุปเป็นข้อค้นพบใหม่ในรูปแบบผลงานหรือนวัตกรรม เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะพื้นฐานการสร้างความรู้ ทักษะการดำรงชีวิต และพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 (พัทธพงษ์ ศิริสุวรรณ และคณะ, 2566) และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนน อมรวิวัฒน์ ที่เสนอการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ซึ่งชี้ว่าการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ และคิดอย่างมีเหตุผล โดยมีครูเป็นกัลยาณมิตร ผู้สร้างศรัทธาและจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดด้วยตนเอง เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาปัญญาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน (สุนน อมรวิวัฒน์, 2530)

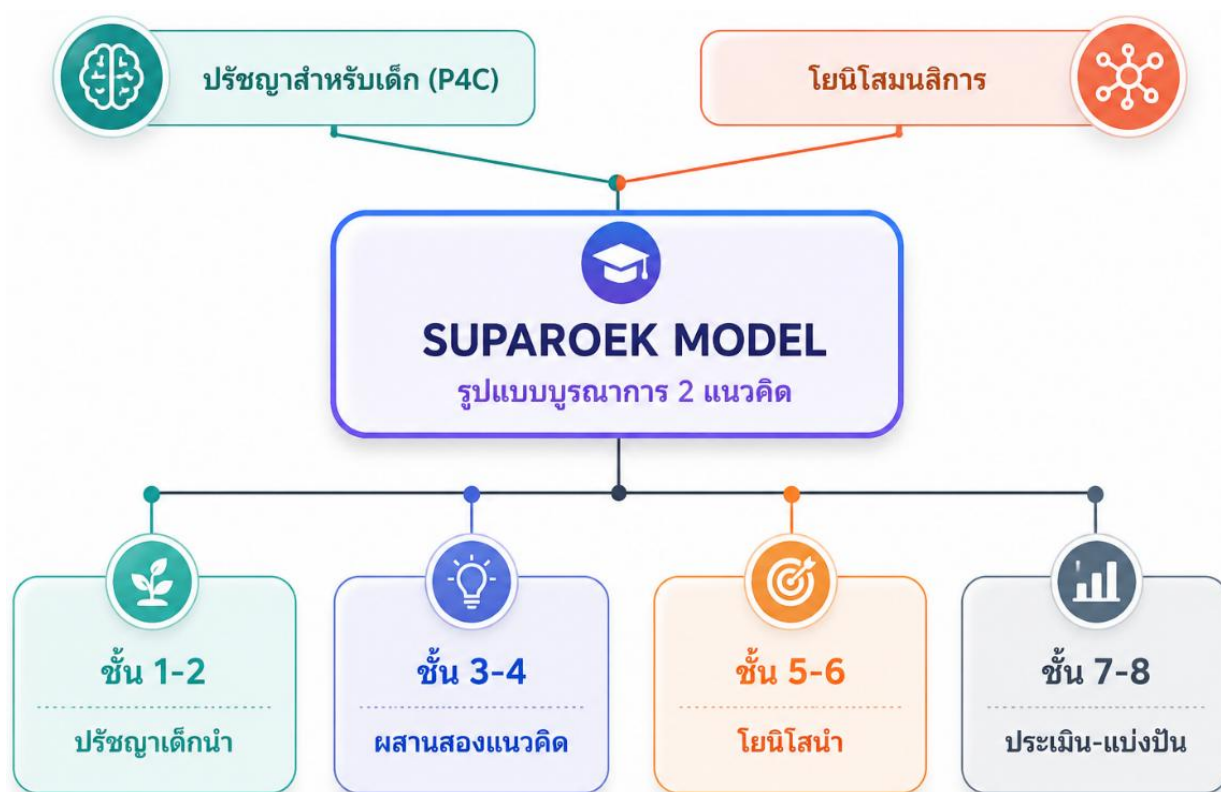
2. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กพร้อมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบไปด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนการสอน และ 5) การวัดผลประเมินผล จากองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านทฤษฎีและสามารถนำไปปฏิบัติจริงในห้องเรียน สามารถเป็นแนวทางให้ครูนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาริกา สมนึก และยศวีร์ สายฟ้า ที่ได้ศึกษาผลการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ เกรดเฉลี่ย อาชีพของผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนซึ่งแตกต่างกับภูมิฐานะของนักเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (ดาริกา สมนึก และยศวีร์ สายฟ้า, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรติ นันทพงษ์ ที่กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาวิชาชีพรู ชื่อว่า PC Model มีองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของการใช้รูปแบบฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.10) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 (กิรติ นันทพงษ์, 2565) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Lipman, M. ผู้ริเริ่มแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ที่เสนอว่าการจัดการเรียนการสอนผ่านชุมชนแห่งการสืบสอบ (Community of Inquiry) ซึ่งผู้เรียนได้ร่วมกันตั้งคำถาม อภิปราย และให้เหตุผลอย่างเป็นระบบ จะช่วยพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และการคิดอย่างใส่ใจ (Caring Thinking) ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน (Lipman, M., 2003) และสอดคล้องกับแนวคิด The Philosopher's Pedagogy ที่ยืนยันว่าแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกเนื้อหาและทุกระดับชั้น โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบท วัฒนธรรม และความต้องการของผู้เรียน (Makaiau, A. S. & Miller, C., 2012)

3. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กพร้อมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คุณภาพของรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.10) อธิบายได้ว่า

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหา ขั้นตอนกิจกรรม วิธีการประเมินผล และการเชื่อมโยง ไปสู่ การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แคมมณี รูปแบบการเรียนการสอน เป็นสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียน การสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมี การจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไปช่วยทำให้ สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีความสมบูรณ์และมีศักยภาพสูง ในการนำไปใช้จริง ครอบคลุมทั้งด้านหลักการ เนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรม และการประเมินผล ซึ่งคาดว่าจะช่วย พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทิศนา แคมมณี, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่

แนวคิดตะวันตกและแนวคิดพุทธธรรมตะวันออกที่ดูเหมือนกันสามารถหลอมรวมเป็นกระบวนการเดียวกันได้อย่างกลมกลืน โดยปรัชญาสำหรับเด็กทำหน้าที่ "เปิดประเด็น" ให้ผู้เรียนตั้งคำถามและสืบสอบร่วมกัน ส่วนโยนิโสมนสิการทำหน้าที่ "ลงลึก" ให้พิจารณาไตร่ตรองข้อมูลอย่างเป็นระบบ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ยืนยันความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.10) SUPARO EK MODEL จึงเป็นรูปแบบที่หลอมรวม ปรัชญาสำหรับเด็ก (ตั้งคำถาม - สืบสอบ) กับโยนิโสมนสิการ (คิดไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ) มีโครงสร้าง 5 องค์ประกอบ

คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม 8 ขั้นตอน และการประเมินผล โดยกิจกรรม 8 ขั้นตอนแบ่งเป็น 4 ระยะ ไล่จากเน้นปรัชญาสำหรับเด็กไปสู่การผสมผสานทั้งสองแนวคิด เน้นโยนิโสมนสิการ และปิดท้ายด้วยการประเมิน - แลกเปลี่ยนเรียนรู้

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ SUPAROEK MODEL ที่พัฒนาขึ้นและผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสม สอดคล้อง มีประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในการส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการประยุกต์ใช้ข้อมูลในชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยมีข้อเสนอแนะว่าครูผู้สอนควรนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการเทคนิคการตั้งคำถาม การอภิปรายเชิงเหตุผล และการแก้ปัญหาเชิงสถานการณ์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนให้เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางนโยบายสนับสนุนทั้งด้านการอบรมครู การจัดสรรเวลาเรียน และการจัดหาแหล่งเรียนรู้หรือสื่อการสอนที่เหมาะสม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างต่อเนื่อง สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยทดลองใช้ในระยะเวลาต่อเนื่อง เพื่อวัดผลการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนอย่างชัดเจน และควรขยายการวิจัยไปยังกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายทั้งในด้านระดับชั้น ระดับภูมิภาค และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบและหาข้อสรุปที่ครอบคลุม นำไปสู่การสร้างแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กิริติ นันทพงษ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาวิชาชีพครู. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดารีกา สมนึก และยศวีร์ สายฟ้า. (2561). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *An Online Journal of Education*, 13(2), 162-174.
- ทิตนา แหมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัทธพงษ์ ศิริสุวรรณ และคณะ. (2566). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบทางศิลปะ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(7), 2841-2852.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). วิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). ผลการประเมิน PISA 2022: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. เรียกใช้เมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2022-summary-result/>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2560). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- สรปัญญายุทธ สุขกรินทร์. (2560). รายงานผลการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป ชุดบันไดห้าขั้น สร้างสรรค์บทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านในสอย. แม่ฮ่องสอน: โรงเรียนบ้านในสอย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- สุนัน อมรวิวัฒน์. (2530). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- Lipman, M. (2003). *Thinking in Education*. (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Makaiau, A. S. & Miller, C. (2012). The Philosopher's Pedagogy. *Educational Perspectives*, 44(1-2), 8-19.
- Matthews, G. B. (2005). Children, irony and philosophy. *Theory and Research in Education*, 3(1), 81-95.